

Fakultet islamskih nauka u Sarajevu

Hatib: Samedin Kadić

17. džumade-l-ula 1437. H / 26. februar 2016.

Tema: Zločin i mišljenje

Hvala Allahu koji zna ono što krije ljudsko srce. Neka je salavat na Allahovog poslanika, Muahmmeda, čovjeka čistog srca.

Mufesir Ša'aravi piše kako se kao prvi čin ljudskog umovanja u povijesti koje opisuje Kur'an može označiti onaj trenutak kada je Ademov sin ugledao gavrana kako zakopava drugog gavrana i tako došao do ideje da i sam isto učini s bratovim lešom. Umovanje podrazumijeva analogiju i zaključivanje.

Ukoliko je ovo Ša'aravijevo zapažanje tačno, proizilazi da mišljenje potiče iz prostodušne želje da se sakrije vlastiti zločin. Raka za bratov leš je jaz između onoga što jesmo i onoga što mislimo, pogotovo – onoga što mislimo da mi sami jesmo. Mišljenje nije jednako egzistenciji, već skoro da je suprotno: mišljenje koristimo kao instrument kojim skrivamo i prevazilazimo svoje grijeh.

Kabil je počinio, da se poslužimo jednom filozofskom kvalifikacijom, *zločin iz strasti* a ne zločin iz logike koji je specifičan za našu epohu. Pojedinačne egzekucije kao i masovna ubistva često nisu rezultat nikakvih osobnih netrpeljivosti već posljedica stanovitih kalkulacija, silogizama i interesa koji likvidacije ljudi računaju kao usputne varijable. Ali Kabil pripada vremenu kad su se zločini još uvijek činili iz strasti.

Nije isključeno da se pokajao, da je postao iznimno pobožan (iza velikih bogobožnosti često stoji nečista savjest), da je nadišao trenutak slabosti. Ali grijeh je ostao pri njemu i Poslanik, a.s., kaže da Kabil ima udjela u svakom potonjem ubistvu, jer je povijest odjek na njegov kamen. (Jasno je da niko ne nasljeđuje grijeh predaka, iako preci očito imaju udjela u zločinima potomaka!)

Da bi nastavio sa životom, Kabil je morao zaboraviti zločin. Ibn Kesir navodi čudne pripovijesti u kojima bratovo tijelo nosi čitavu godinu, a po drugima i sto godina dok nije ugledao prizor gavrana-pokopnika.

Da bi zaboravio ono što se trebalo zaboraviti Kabil je morao djelovati. Tražiti oprost i pokajati se ili počiniti novi zločin, oprati grijesne ruke u krvi novog janjeta. Ali zločin je ostao dio njegovog bića.

U jednom se hadisu Poslanik, a.s. poručuje kako niko ne treba reći da je bolji od Junusa, a.s.. Odmah pomislimo: zašto baš Junus, zašto ne neko iz ulul-azm petorke? Neki su ovaj čudni hadis ovako protumačili: Muhammed, a.s., je putovao u visine tokom miradža, dok je Junusovo putovanje bilo u dubine tame, dubine sebe i svog prijestupa. Drugim riječima, ništa teže nije spoznati samog sebe i svoj uglavnom sakriveni grijeh – negoli nebeske sfere. Junus leži bolan u troskrutoj tmini: more, kit i grijeh. U takvoj pomrčini treba smotriti sebe.

Dodajmo na kraju i dva općepoznata motiva kur'anske eshatologije: lica i knjigu. Neka će lica na Sudnjem danu biti svijetla, radosna, neka će biti tamna i tužna. Želimo zamisliti kako Knjiga čovjekovih djela koju pominje Kur'an sadrži originalni lik kojeg je za života sam čovjek iscertao. Otvorivši je pošto ustane iz zemlje, na njenim stranicama će ugledati finalno lice što će istovremeno biti najpravednija presuda. Sami smo sebi i nagrada i kazna.